

Scénář Alena Tomsová

Vyprávění z války: z Rychnova do Rychnova napříč republikou

Paní Alena Tomsová se narodila v Rychnově nad Kněžnou, v Orlickém podhůří. Později bydlela v Turnově. Dobře si vzpomíná na dětství za druhé světové války. V Turnově zažila také bombardování. Nálety začaly na konci války, když chodila do první třídy.

Pak jsme museli dát adresy v případě náletu, kam bychom se mohli uchýlit, takže jsem měla k nějakým Vítkovům adresu.

Střílelo se v Turnově, mě bylo 8 a mé sěgře 4. Byly jsme v prvním patře našeho domu a všimli jsme si, že parapet je celý prostřílený a moje sěgra chtěla chlebiček a my jsme měli obchod hned naproti, ale nemohli jsme tam jít.

Stále má živě v paměti neblahé vzpomínky na kontrolu výuky německého jazyka, nad kterými se dnes už může pousmát:

Hlavním předmětem v té první třídě byl jazyk německý. To je i na vysvědčení.

Na hodinu němčiny přišel německý inspektor a to byl člověk v uniformě, měl vysoký boty, rajtky, tadydle měl asi zranění z války, protože tady měl takový strupy a řval na nás, na těch padesát holčiček, a my jsme se klepaly, ale klepala se i paní učitelka, protože on jak na ní taky řval, tak ona mu vůbec moc nerozuměla, no já nevím. No prostě, když se za ním zavřely dveře, tak to byl takovej úlevnej okamžik.

Když v Turnově sešla z kopce k Jizeře, stával tam hotel jménem Modrá hvězda...

Ta Modrá Hvězda byla zavřená a byla dána k dispozici Hitlerjugend a tam byli chlapci. Jenže my jsme se jich docela báli, oni to byli takoví ostří hoši. Když jsme viděli, že pochodují hlavní ulicí, tak jsme utíkali do postranních uliček a schovávali jsme se.

Stala se i svědkem smutných událostí na konci války.

Bylo to roku 45 a bylo to nějak z jara, já jsem se koukala skrz branku a před ní šel pochod smrti šli v Dolánkách u Turnova směrem do středních Čech, kdokoliv upadl tak toho hned mlátili puškami.

Naopak velice pěkné vzpomínky má na Rychnov nad Kněžnou, kam jezdila za babičkou na prázdniny. Zamilovala si tamní krajinu, ale i literaturu, která o jejím rodném městě pojednává.

Pak si vemte Bylo nás pět, ta Poláčkova kniha.

To bylo ohromný, my jsme si to doma četli, vždycky po večerech, protože ono to vyšlo až po roce 45, ta knížka. A teďka (smích), mamka že to znala, protože babička bydlela zrovna v té části, která se jmenuje Habrová, a tam se Habrováci a Hajlišňáci mlátili. To bylo napsaný prostě Rychnov za té první republiky, tak jak ho Poláček znal.

Poláčkova kniha vyšla až po válce. Autor totiž kvůli svému židovskému původu zemřel v jednom z koncentračních táborů. Osud, který za války potkal miliony nevinných. Německé obyvatele následně čekala ne vždy spravedlivá odplata v podobě odsunu z českého pohraničí. Takto se také paní Tomsová dostala do Rychnova u Jablonce. Její otec tam přišel z Turnova obsazovat vlakovou stanici. Začala hned chodit do školy a do sokola, kde dříve v budově tělocvičny cvičil i Henlein. Místní obyvatelstvo se v Rychnově brzy sžilo v bohatém sportovním i kulturním životě a naše pamětnice nám v podobném duchu radila:

Že se máte dobře, že to doufám spěje k lepšímu, že máme demokracii, takže se v té demokracii také demokraticky chovejte.